

Національний університет харчових технологій

Науково-технічна бібліотека

Відділ інформаційно-аналітичної та довідково-бібліографічної роботи

Дайджест

Культура України: від витоків до сучасності

Київ 2018

Культура України: від вітоків до сучасності : дайджест. Вип. 36 [Електронний ресурс] / Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка ; підгот. О. В. Олабоді. – Київ, 2018. – 46 с. – Режим доступа : – Назва з екрана.

Дайджест підготовлений на основі видань з фонду бібліотеки Національного університету : книг, навчальних видань, монографій, довідників за 1992-2016 рр. Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам та всім зацікавленим.

Від упорядника

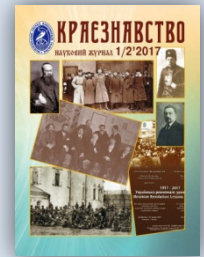
Важливу роль у збереженні минулого, формуванні історичної пам'яті і національної свідомості народу відіграє історико-культурна спадщина. Культурна спадщина – сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини, результат духовної і матеріальної діяльності. 27 квітня 2017 року Європейський парламент прийняв рішення відзначити 2018 рік, як рік Культурної Спадщини в Європі. Європейський рік культурної спадщини передбачає події і заходи, організовані по всій Європі. Кабінет міністрів підтримав проект указу Президента України про оголошення 2018 року Роком охорони культурної спадщини.

Українська культура посідає гідне місце у світовому культурному просторі. Вона формувалася на стику європейської та азійської культур і протягом тривалого періода розвивалася як народна. В українській культурі велике місце займали фольклор, народні традиції. Особливо яскраво це виявилось в мистецтві – народних думах, піснях, танцях, декоративно-прикладному мистецтві.

Метою цього Дайджесту є ознайомлення наукових працівників, викладачів, аспірантів і студентів університету з вибіркоким аналітичним обзором видань: книг, довідників, навчальних видань, монографій з історії культури України, сучасного погляду на культуру.

Культурна спадщина України у формуванні історичної пам'яті народу

Меморіальний простір України формувався упродовж усього розвитку нації і змінюється під впливом сучасних політичних та соціально-економічних процесів. Неповторний для кожної людини образ рідного краю – населеного пункту, навколишніх ландшафтів, історико-культурного середовища в цілому, важливою складовою якого є й нерухомі пам'ятки, набуває значення одного з визначальних факторів у формуванні відчуття Батьківщини, духовної спільності людей, їхньої національної і державної ментальності. Свідомість людей, життя яких з дитинства проходила переважно в умовах «типової забудови» часто позбавлена конкретного образу батьківщини, психологічного тяжіння до рідного краю, патріотичних почуттів. Знайомство з важливими сторінками минулого нашої країни, духовним досвідом попередніх поколінь набуває у процесі сприйняття нерухомих пам'яток історії загальнодоступної, емоційної форми, сприяючи не лише знайомству з історичним минулим, але всебічному розвитку людини. Участь у різних пошукових загонах, реконструкція воєнних подій, що стало особливо популярним в останні роки, створює наочно-образний характер цього процесу, відчуття особистої причетності кожного учасника до конкретних подій і персоналій вітчизняної історії. Візуальний компонент історичної пам'яті українського народу протягом XX ст. неодноразово зазнавав великих втрат та ідейних переорієнтацій. Найбільш характерним став Ленінський план монументальної пропаганди, згідно з яким знищувалися пам'ятники однієї епохи і увічнювалася пам'ять про державних і партійних діячів доби тоталітаризму. Масова руйнація релігійних архітектурних пам'яток прокотилася країною в 30-ті роки XX ст. Лише в монастирях Північного Лівобережжя України було знищено 6 пам'яток архітектури XVII ст., 16 – XVIII ст., 14 – XIX ст. В 1929-1930 рр. в Україні широко розгорнулася кампанія по зняттю і переплавці церковних дзвонів в фонд індустріалізації. Вивозилися іконостаси, древні ікони, інше церковне начиння, в храмах влаштовувалися клуби і складські приміщення. Особливо відчутними були втрати, понесені історико-культурним фондом Києва. Після перенесення до Києва у 1934 р. столиці Радянської України, руйнування релігійних святинь набуло характеру чітко спланованої акції. Давній центр Київської Русі з її золотoverхими банями за прикладом Москви було вирішено перетворити в своєрідний еталон нового соціалістичного міста. У вересні 1934 р. у Києві розпочалося руйнування Михайлівського Золотоверхого собору, у 1935 р. – унікального Межигірського монастирського комплексу. В березні 1936 р. винесено рішення про знесення Десятинної і Покровської церков. Подібна доля спіткала Військовий Миколаївський собор, дзвіницю Кирилівського монастиря, Трьохсвятительську церкву, Братський монастир. О. Довженко у своєму «Щоденнику» писав: «Одне слово, двадцятий вік помстився. Погуляв по слідах і дев'ятнадцятого, і сімнадцятого, і одинадцятого. Зоставив биту цеглу, кам'яні коробочки, на які противно дивитися, і покарбовану землю. Мені здається, що в наступних часах нашу героїчну епоху будуть вважати епохою занепаду в багатьох смислах». Руйнувалися пам'ятки, постійно перейменовувалися назви міст і сіл, вулиць, промислових об'єктів на честь партійних і державних діячів, відповідно зносилися пам'ятники минулих епох.

Меморіальний простір знаходився під впливом ідеологічного диктату, зносилися і встановлювалися пам'ятники тільки узгоджені з існуючим тоталітарним режимом. Проведенням різних церемоній, створенням меморіалів й обелісків, літературних й мистецьких «реквіємів», «місць пам'яті», ретельно відпрацьованих «ритуалів пам'яті» влада прагнула легітимізувати державну ідеологію. Це стосується не тільки загалом пануючої партії (групи тощо), але і місцевої влади на рівні міста, села, яка будівництвом або реставрацією певних пам'ятників, міською забудовою прагне впливати на громадян з метою прийняття такої версії минулого, яка влаштовує владу на рівні міста, села. Останнім часом з пам'ятниками відбуваються виразно окреслені регіональні особливості процесу трансформації меморіального простору країни. У демократичному суспільстві територіальні громади самі вирішують, які пам'ятники варто встановлювати і демонтувати. В окремих регіонах і містах процес встановлення національно орієнтованих пам'яток нашоухується на відчутний спротив місцевої громади. Водночас існують загальнонаціональні пріоритети щодо ідеологічного напрямку символічного простору, і такі пріоритети можуть значно відрізнятися від уподобань окремих груп населення. Державна політика формування історичної пам'яті має здійснюватися із врахуванням місцевих особливостей, але при цьому варто відокремлювати суспільні думки від політичних уподобань місцевої влади. Не завжди ціннісні й мотиваційні параметри, насаджувані державою, співпадають із світовідчуттям і настроями більшості громадян. У кожного індивіда своє власне уявлення про минуле, і саме воно є матрицею особистісної історичної пам'яті. Механізм конструювання історичної пам'яті відбувається відповідно до потреб сучасності. Важливим є відбір визначних постатей у минулому, важливих для ідентифікації певних соціальних груп чи суспільства в цілому, вибір подій, знакових для українського народу. Це, передусім, події Національно-визвольної війни сер. XVII ст., національно-визвольний рух українського народу упродовж всього історичного поступу. Гетьману України Б. Хмельницькому, постать якого сприймається у суспільстві як визначного державного і громадського діяча, встановлені пам'ятники у багатьох українських містах. Готуючись до святкування трьохсотліття возз'єднання України з Росією в 1954 р. планувалося спорудження пам'ятників гетьману у Переяславі-Хмельницькому і Триумфальної арки в Києві. Якщо комплекс запропонованих ідеологічних заходів не викликав у вищого політичного керівництва республіки ніяких сумнівів, то оголошення с. Суботів – батьківщини Б. Хмельницького – Державним заповідником розглядалося як передчасне. Невдовзі українські ідеологи замінили у своїх планах пам'ятник гетьману України на монумент возз'єднанню. Тільки за часів незалежності, в умовах національного і культурного відродження України, дослідження та увічнення історії українського козацтва виходить на належний рівень. Останнім часом виявлено 1174 нерухомі пам'ятки, пов'язані з українським козацтвом, понад 200 пам'ятних місць – лише на Київщині. І на початку XXI ст. Північна війна 1700-21 рр., воєнні баталії на території України, виступ гетьмана І. Мазепи на стороні Шведського королівства, Полтавська битва з її наслідками залишаються актуальними для українського народу. Незважаючи на суперечливі оцінки особи і політики гетьмана необхідно визнати, що І. Мазепа був видатною особистістю, здібним українським керманічем, який свої зусилля спрямував на пошуки оптимальної форми збереження української автономії. За часів Російської імперії, а потім і упродовж усієї радянської доби події Північної війни, Полтавської битви реконструювалися лише як перемога російської армії, очолювана Петром І.

За лаштунками історії залишалося все, що відображало участь у воєнних подіях українських козаків, Запорозької Січі. В імперські часи Полтавська битва увічнювалася як визначна перемога Петра I, а в радянські часи пам'ятне місце битви перетворилося на заповідник, основною метою якого було увічнення переможної битви російської армії. Тільки в умовах незалежної Української держави стало можливим об'єктивно оцінити дії тогочасної української еліти, роль гетьмана І. Мазепи, перемогу російської армії і поразку національних збройних сил. Об'єктивно оцінюючи перебіг подій трьохсотлітньої давнини слід констатувати, що в битві брали участь і українські частини, хоча їх кількість залишається дискусійною. Полтавська битва – одна з найзнаменніших подій дорадянського періоду, яка вивела Росію в ранг великих держав Європи, перемога у Другій світовій війні стрімко змінила роль і місце СРСР у світі, перетворивши його у наддержаву. Цікаву паралель між подіями початку XVIII ст. і першої половини XX ст. проводить полтавська дослідниця О.Сальникова. По закінченню війни на хвилі великодержавницьких настроїв, що стали наслідком перемоги СРСР у війні з гітлерівською Німеччиною, одним із засобів їх посилення та утвердження було звернення керівництва СРСР та особисто Й. Сталіна до історичного минулого. Паралелі були настільки очевидні, що урочисте відзначення ювілею Полтавської битви у 1949 р. та увічнення події шляхом створення музею-заповідника виноси- лось на порядок денний саме по собі. З наближенням 250-літнього ювілею Полтавської битви в 1956 р. було розширене приміщення музею, а в новому залі розмістили діораму Полтавської битви, над створенням якої працювали художники московської військової художньої студії ім. Грекова. Позитивні зміни відбулися у житті музейного закладу після прийняття Постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР від 31 березня 1981 р. «Про оголошення комплексу пам'ятників історії та культури Поля Полтавської битви державним історико-культурним заповідником». На території Полтавської області збереглися комплексні пам'ятки архітектури, монументального мистецтва та історії, пов'язані з подіями Північної війни; пам'ятні місця, пов'язані з дислокацією козацьких військ, розташуванням таборів, найбільш запеклих епізодів битви. Це незаперечні факти історії нашої держави, що становлять важливу частину розуміння її розвитку і дозволяють більш повно відобразити конкретні події та з'ясувати їх вплив на загальний історичний процес. Постать І. Мазепи та події навколо неї стали одним із наріжних каменів політики держави в культурній і суспільній сферах, у відновленні історичної пам'яті. Україна – незалежна держава, яка сама визначає пріоритети свого розвитку і шукає їх легітимацію у власних інтерпретаціях мину- лого, які не обов'язково повинні збігатися з історичними оцінками інших держав. В 1991 р. у Батурині на території замку гетьмана І. Мазепи на Гончарівці насипано пам'ятний курган і встановлено дубовий хрест на згадку про мешканців Батурина, страчених у 1708 р. Неподалік – плита з портретом І. Мазепи і пам'ятним текстом. 1993 р. на Паняньському узвозі у Полтаві відкрито пам'ятник загиблим українським козакам. Біля підніжжя встановленого тут гранітного хреста лежить земля, привезена із зруйнованого Батурина. Продовжується облаштування лінії редутів, а також прилеглої території, споруджується Ротонда вшанування пам'яті всіх полеглих у Полтавській битві, Меморіальний комплекс у с. Жуки Полтавського району. В 2008 р. в с. Дегтярівка Новгород-Сіверського району Чернігівської області на місці зустрічі гетьмана України І. Мазепи з королем Швеції Карлом XII встановлений пам'ятний знак на честь визначних діячів свого часу.

Замість підвищеного, частіше всього політизованого інтересу до постаті гетьмана, який спромігся виступити в інтересах власної Вітчизни проти свого сюзерена – російського царя – поряд з контрверсійними у сучасних вітчизняних і російських дослідженнях з'являється виважена, об'єктивна оцінка І. Мазепи, як державного і політичного діяча. XX століття асоціюється у колективній пам'яті людства з трьома революціями, двома світовими, громадянською і «холодною» війнами, трьома голодоморами, форсованою індустріалізацією та примусовою колективізацією, великим терором 30-х-50-х рр., Чорнобильською катастрофою, проголошенням державної незалежності, затяжною системною кризою. Період 1917-1921 рр. невеликий за тривалістю, але в умовах століть бездержавності надзвичайно важливий і необхідний для історичної легітимізації сучасної держави. Це був час появи самобутніх і непересічних постатей, про яких пам'ятають і сьогодні, українських провідників, творців Української Народної і Західноукраїнської Народної Республік. Більшість з них отримали загальноукраїнську популярність після 1991 р., коли змінилася політична ситуація, а пам'ять про творців української державності постала в рамках національної парадигми. Почали досліджуватися колишні теми-табу, відкрилися архіви, дослідники звернулися до маловідомих тем, у тому числі революційних подій 1917-1921 рр. Ініціативи щодо відзначення видатних постатей Української революції 1917-1921 рр. виписані в офіційних Указах Президента України у зв'язку з виповненням у 2005-2009 роках ювілейних річниць від дня народження видатних діячів УНР та ЗУНР. 16 травня 2005 р. виданий Указ Президента України «Про увічнення пам'яті видатних діячів Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки М. Грушевського, Є. Петрушевича, В. Винниченка, С. Петлюри, В. Голубовича, В. Чехівського, С. Остапенка, Б. Мартоса, І. Мазепи, В. Прокоповича, А. Лівницького, К. Левицького, С. Голубовича для утвердження в суспільній свідомості об'єктивної оцінки їхньої ролі в історії, забезпечення консолідації української нації. 2 квітня 2007 р. був виданий Указ Президента України № 297 «Про заходи з відзначення 90-ї річниці подій Української революції та вшанування її учасників», який став підґрунтям для підготовки плану заходів з відзначення подій Української революції. М. Грушевський, В. Винниченко увійшли в національну пам'ять українського народу, щодо їх постатей практично не існують ідеологічні суперечки. Після 1991 р. пам'ять про М. Грушевського повністю реабілітована. Ім'ям провідного історика і державного діяча названі наукові установи, навчальні заклади, 29 вересня 2006 р. відкрився історико-меморіальний музей Михайла Грушевського у Києві (вул. Паньківська, 9), діють музеї у Львові, селах Сестринівка (Козятинський р-н Вінницької обл.) і Криворівня (Верховинський р-н Івано-Франківської обл.), присвячені цій визначній постаті. Збудовано 9 монументів, зокрема в 1998 р. у Києві, біля Будинку учителя, де у 1917-1918 рр. проводилися засідання Української Центральної Ради на чолі з М. Грушевським. На відміну від пам'яті про М. Грушевського, пам'ять про голову Генерального Секретаріату В. Винниченка відновлюється державою завдяки діяльності окремих суспільних діячів та громадських ініціатив. У 1993 р. ім'я Винниченка присвоєно Кіровоградському педагогічному університету, в 2010 р. відкритий пам'ятник голові Генерального Секретаріату – першого у XX ст. українського уряду – створена експозиція в обласному краєзнавчому музеї, де експонуються особисті речі громадського діяча і письменника, на будівлі Гуманітарного корпусу Київського національного університету імені Тараса Шевченка (бульв. Шевченка, 14) встановлена меморіальна дошка.

Найскладніший шлях із забуття доводиться долати постаті С. Петлюри. Відвідуючи Полтаву, її гості згадують про Полтавську битву, про перемогу Петра 1 над шведами. Однак не всі знають, що в цьому місті над Ворсклою рівно через 170 років після трагічної поразки гетьмана І. Мазепи народився Симон Васильович Петлюра, голова Директорії УНР, Головний отаман армії УНР, один з українських борців за незалежну Українську державу. Незважаючи на плин часу, збереглися меморіальні будинки у Полтаві, де народився і навчався С. Петлюра, віднайдені будинки у Києві, де проходила його активна діяльність як громадсько-політичного і військового діяча (вулиці Володимирська, 36, 57, 78, Богдана Хмельницького, 26, Прорізна, 2). У Вінниці знаходяться будинок готелю «Савой», в якому з 2 лютого по 6 березня 1919 р. перебували міністри Директорії УНР (вул. Соборна, 48), а також будинок, в якому містився штаб-квартира С.Петлюри (вул. Чкалова, 15). Постать С. Петлюри є найбільш контroversійною у суспільному сприйнятті. В Україні є лише один пам'ятник С. Петлюри у Рівному, меморіальна дошка на будинку Полтавської духовної семінарії (тепер аграрний коледж) (вул. Сковороди 1/3), де навчався в 1895-1902 рр. С. Петлюра. Закладання пам'ятного знаку 27 травня 2007 р. на місці спорудження пам'ятника С.Петлюри у його рідній Полтаві викликав громадський спротив та навіть суспільне протистояння. В той же час, в містах Західної України – Івано-Франківську, Львові, Рівному, Стрию, Тернополі перейменовані вулиці в пам'ять видатного діяча українського визвольного руху, представники української діаспори ініціюють спорудження пам'ятників С. Петлюри за кордоном. Після вступу до Києва у січні 1918 р. більшовицьких військ Українська Центральна Рада в ніч на 28 січня виїхала до Житомира і розмістилася у залізничних вагонах. З прибуттям Центральної Ради до міста у Житомирі було введено військовий стан, що викликало занепокоєння у житомирян. Щоб не наражати населення на небезпеку міська дума ухвалила рішення просити УЦР переїхати з Житомира. Місцем перебування Малої ради УЦР стала залізнична ст. Коростень (збереглися приміщення депо). 12 лютого 1918 р. на станції під головуванням М. Грушевського пройшло історичне засідання, на якому було ухвалено рішення «визнати гербом Української Народної Республіки знак Київської держави часів Володимира Святого». З 15 лютого по 5 березня 1918 р. УЦР продовжувала свою законотворчу роботу у Житомирі. Пам'яткою, яка нагадує про буремні роки Української революції у місті став будинок (вул. В. Бердичевська, 6), в якому розміщувалася Волинська Українська Рада, редакція газети «Громадянин», в якій працював український громадсько-політичний діяч, член Української Центральної Ради Самійло Підгірський. 15 листопада 1917 р. в цьому будинку перед громадою виступив з промовою С. Петлюра. Події початку ХХ ст. пов'язані з будинком Народного дому у Львові (вул. Театральна, 22), одним з найстаріших культурно-освітніх установ на Галичині. Внаслідок українського національно-визвольного повстання, що відбулося в ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 р. у Львові, влада перейшла до Української національної ради, а 9 листопада 1918 р. новоутворена держава отримала назву – Західноукраїнська Народна Республіка, був створений тимчасовий виконавчий орган влади – Державний Секретаріат ЗУНР на чолі з К.Левицьким. В пам'ять про ці події на будинку встановлена меморіальна дошка. Головою («президентом») Української національної ради ЗУНР був обраний державний і громадський діяч, член Директорії УНР Є. Петрушевич, з 9 червня 1919 р. по 15 березня 1923 р. – диктатор ЗУНР. З нагоди 90-ліття проголошення ЗУНР 1 листопада 2008 р. на батьківщині Є.Петрушевича у м. Буську (Львівська обл.) на території гімназії його імені відкритий перший пам'ятник президенту Української національної ради ЗУНР.

Велике значення для майбутньої розбудови незалежної соборної Української держави мала злука ЗУНР і УНР. Початок об'єднання Наддніпрянської і Західної України в одній соборній державі поклато підписання у Фастові 1 грудня 1918 р. делегацією Української національної ради ЗУНР і представниками Директорії УНР попередньої угоди про об'єднання ЗУНР і УНР, ратифіковану 3 січня 1919 р. у Станіславі (тепер м. Івано-Франківськ). 22 січня 1919 р. у Києві було урочисто проголошено Акт про злуку ЗУНР (Галичина, Буковина і Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну УНР, затверджений Трудовим конгресом України, який відбувся в оперному театрі. Меморіальною дошкою в 1999 р. відзначений будинок (м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 1), в якому з 2 січня 1919 р. працювала Українська національна рада, очолювана президентом Є. Петрушевичем, ратифікований Акт про злуку ЗУНР і УНР, а також будинок готелю «Австрія» (вул. Січових Стрільців, 12), в якому в 1919 р. зупинялися М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра. В 2003 р. біля будинку, де працювали міністерства Державного Секретаріату ЗУНР (вул. Грюнвальдська, 11), споруджений гранітний монумент з бронзовими барельєфами українських громадських і політичних діячів Л. Бачинського, Д. Вітовського, К. Левицького, Є. Петрушевича. На жаль, відзначені далеко не всі діячі і важливі події Української революції. Якщо на перших етапах незалежності України керівна еліта намагалася зберегти стару систему цінностей, а отже й монументи, які її уособлювали, то після Помаранчевої революції настали певні зрушення до утвердження символів, які персоніфікують Україну. Важливе значення для формування пам'яті мають різні комемораційні заходи, пов'язані із відзначенням пам'ятних дат, покладанням квітів до пам'ятників визначних діячів Української революції, різних ритуалів, які стали повсякденною практикою офіційної влади. Встановлення Дня захисника Вітчизни, Героїв України, Соборності, Незалежності, Пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій, створення Музею Української революції 1917-1922 рр. (спочатку Музей УНР) – певні заходи на шляху формування колективної пам'яті. З 2011 р. він функціонує як відділ Національного музею історії України у приміщенні Педагогічного музею, резиденції українського парламенту революційної доби, де були прийняті чотири Універсали – основні законотворчі документи нової держави. Особливо великий резонанс у суспільстві викликала правда про державний терор 20-50-х років ХХ ст., Голодомор 1932-1933 рр., коли мільйони українських селян стали жертвами сталінського комуністичного режиму. 19 лютого 1993 р. Президент Л.Кравчук під тиском громадськості видав Указ «Про заходи у зв'язку з 60-ми роковинами голодомору в Україні», яким вперше було засвідчено офіційне ставлення держави до цієї трагічної події. 12 вересня 1993 р. на Михайлівській площі Києва було урочисто відкрито й освячено пам'ятний знак «Жертвам Голодомору 1932-1933 років», який символізує матір-берегиню як символ України з опущеними від розпачу руками і дитиною на грудях. В пам'ять про трагічні події почали встановлювати пам'ятні знаки на місцях похованих, за християнською традицією – пам'ятні хрести, створювалися літературні та мистецькі «реквієми», відпрацьовувалися «ритуали пам'яті». Обрання Президентом України у 1994 р. Л.Кучми, правління якого тривало десять років, внесло свої корективи у визнання Голодомору. 26 листопада 1998 р. Президент України Л. Кучма підписав Указ «Про встановлення Дня пам'яті жертв Голодомору» у четверту суботу листопада щороку, які стали об'єднавчим заходом для всіх, Днем пам'яті про невинно убієнних мільйонів українців. Запалені свічки на площах і вулицях, на місцях поховань, у кожній родині – це свідчення про спільну колективну пам'ять.

Форми вшанування пам'яті жертв Голодомору суттєво розширилися, але без змін залишалася його політична і правова оцінка. Держава уникала юридичної кваліфікації Голодомору як геноциду. За каденції президента Л. Кучми тема Голодомору набула публічного обговорення на державному рівні, а Верховна Рада України фактично висловила офіційну політичну оцінку подій 1932-1933 рр. в Україні геноцидом і звернулася до міжнародних організацій з пропозицією про вшанування пам'яті жертв Голодомору. Соціальна група або сила, яка виходить на суспільну арену, зазвичай, приносить з собою власне трактування загального минулого, при цьому пам'ять певного колективу (групи) запанує в соціальному дискурсі тоді, коли цей колектив домінує. Зі зміною вищого керівництва в державі змінювалися підходи до визначення пріоритетів у гуманітарній сфері. Прихід до влади нового політичного керівництва в Україні внаслідок президентських виборів 2004 р. змінило ставлення до української історії, особливо до з'ясування причин та наслідків Голодомору в Україні. Президент В.Ющенко обрав цей напрям одним із пріоритетів внутрішньої і зовнішньої політики країни і став на шлях конкретної реалізації попередніх постанов. Історичною подією в суспільно-політичному і духовному житті України стало ухвалення 28 листопада 2006 р. Верховною Радою України Закону «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», яким визнано його геноцидом українського народу. Незаперечним історичним фактом являється те, що Президент України В.Ющенко виступив ініціатором розробки і подання цього Закону до парламенту, виконавши свій громадянський та моральний обов'язок. Президент В.Ющенко звернувся до світової спільноти із закликом визнати Голодомор 1932-1933 років актом геноциду проти українського народу. Поширення правди про національну трагедію, яка була заборонена до згадки за часів комуністичного режиму, сколихнула українське суспільство. Встановлені 4452 пам'ятники і пам'ятних знаки на вшанування пам'яті жертв Голодомору (станом на квітень 2008 р.), а в місті Києві – загальнонаціональний Меморіал пам'яті жертв Голодомору в Україні. Національна трагедія 30-х років минулого століття не залишила байдужим світове співтовариство. 4 грудня 2013 р. у столиці США – Вашингтоні – був закладений Меморіал про пам'ять жертв Голодомору-геноциду українського народу. Незважаючи на те, що деякі політики прагнуть ревізувати Закон Верховної Ради від 28 листопада 2006 р., заперечити кількість загиблих, замінити визначення «Голодомору геноцидом українського народу», саме ця національна трагедія, яка торкнулася практично кожної родини в Україні, може стати об'єднуючим фактором на шляху формування єдиної історичної пам'яті, органічною частиною вітчизняного історичного наративу. Драматичні події Другої світової війни та смертельна битва двох тоталітарних режимів – німецького нацизму й сталінського більшовизму – вогняним виром пройшли по території України. Вона принесла жахливу руїну, страждання та смерті мільйонів людей. Доленосною подією в житті українського народу стало створення в 1938-1939 рр. на невеликій території закарпатського краю Карпатської України, яка відкрила важливу роль в історії українського державотворення. Навіть короткотривале існування цієї держави – символ національного прагнення українського народу до соборності і незалежності. У м. Хусті (Закарпатська обл.) відзначений будинок гімназії, в якому 15 березня 1939 р. відбувся Сейм (Сойм) Карпатської України, що законодавчо закріпив незалежність нової держави і основи її державного ладу та обрав Президентом держави А. Волошина. Меморіальні дошки увічнюють пам'ять про відомих громадських і політичних діячів

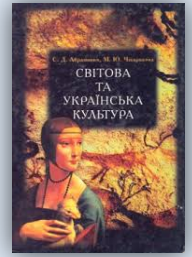
Закарпаття: голову Сейму, міністра культів, шкільництва і народної освіти А. Штефана (с. Порошково, Перечинський р-н), прем'єр-міністра та міністра закордонних справ Карпатської України Ю. Ревая (с. Мирча, Великоберезнянський р-н). 2009 р. на батьківщині Президента Карпатської України Августина Волошина, удостоєного в 2002 р. звання Героя України (помертньо), в с. Келечин (Міжгірський р-н) споруджений пам'ятний знак [30]. Встановлення пам'ятних знаків, відзначення визначних подій і видатних діячів України не викликало спротиву місцевого населення, а навпаки знайшло підтримку і порозуміння як у владних коридорах, так і на місцевому рівні. На вістрі українського визвольного руху в роки війни опинилася Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. В історичній пам'яті західноукраїнського населення, де в багатьох родинах були воїни Української повстанської армії, зберігається цілком позитивний, ідеалізований образ їх ролі в національно-визвольному русі, боротьбі за незалежну Українську державу. Натомість у східних і південних регіонах по-іншому сприймається образ вояка УПА, швидше як «колабораціоніста», «посібника німців», від рук яких гинули в роки війни українські і польські громадяни тощо. При різному ставленні до руху ОУН і УПА важко не визнати, що його стратегічною метою було відродження Української Самостійної Соборної Держави. Історія збройного конфлікту в Західній Україні 1939-1950-х рр., протиборство між націоналістичним рухом та його противниками ще довго буде залишатися дискусійною в науці і контroversійною в суспільно-політичній думці. Діяльність ОУН і УПА під час Другої світової війни у сучасній історичній пам'яті сприймається по-різному різними соціальними та етнічними спільнотами, що відповідно накладається і на візуальний компонент. Про це свідчить кількість пам'ятників провідникам ОУН і УПА, меморіальних дощок, пам'ятних знаків, обелісків, відзначень днів заснування Української повстанської армії. За часи незалежності постало 17 пам'ятників С. Бандері, 3 – Р. Шухевичу. У роки президентства В. Ющенка було прийняте незважене рішення про присвоєння ке-рівнику ОУН С.Бандері і командиру Української повстанської армії Р. Шухевичу звання Героя України, яке не лише збурило українське суспільство, посприявши його поляризації, але викликало зливу емоцій у середовищі європейських та заокеанських політиків. Доводиться визнати, пише доктор історичних наук Л. Нагорна, – що й досі триває своєрідне «заочне протистояння» двох знакових фігур – Й. Сталіна і С. Бандери. Розпочата на цьому ґрунті «війна пам'ятників» поступово перетворюється у відверте хуліганство, коли в коловорті подій потрапляють небайдужі до своєї історії громадяни, ветерани Червоної армії, з рук яких під час святкувань виривають прапор Перемоги, зривають ордени і медалі. Слід пам'ятати, що і воїни Червоної армії, і воїни ОУН і УПА боролися за визволення своєї землі від ворога, і доки не буде досягнуто консенсусу між ветеранами, говорити про спільну історичну пам'ять про Другу світову війну – навряд чи можливо. Вшанування особистості письменника, археолога, керівника культурної референтури ОУН, одного із керівників фракції ОУН (м) О.Ольжича була започаткована на його батьківщині – Житомирщині в 1992 р. З того часу стало традицією відзначати все, що пов'язане з цією знаковою постаттю. Проведення конференцій і круглих столів, виставок і видання книжок, присвоєння імені О. Ольжича навчальним і науковим закладам, встановлення стипендій і створення меморіального музею цього видатного діяча – це далеко не повний перелік заходів, які проводяться в області на вшанування пам'яті про О. Ольжича. У 1994 р. встановлена меморіальна дошка на одній із будівель Свято-Успенської церкви, в якій 13 вересня 1907 р. відбувся обряд хрещення Олега.

Указом Президента України від 10 листопада 2006 р. «Про відзначення 100-річчя від дня народження Олега Ольжича» передбачалося спорудження протягом 2007-2008 років у містах Києві та Житомирі пам'ятників О. Ольжичу, який, на жаль, так і не встановлений. Популяризація духовних цінностей, патріотичне виховання, зв'язок поколінь, збереження пам'яті про історичні постаті – це пріоритетне завдання гуманітарної політики держави. Спільні зусилля держави і громадянського суспільства, зацікавлених у досягненні компромісу, вирішенні нагальних питань, у тому числі, у гуманітарній сфері дозволять толерантно вибудовувати політику по формуванню історичної пам'яті, яка має на меті не конфронтацію, а об'єднання і взаєморозуміння. Необхідна політична воля вищого керівництва держави вирішити ці політичні питання, не полишаючи осторонь проблеми соціально-економічного облаштування ветеранів війни, а також і їх бажання простягнути руку один одному заради майбутнього дітей і онуків. Ці питання давно вирішені в країнах Західної Європи – Німеччині, Італії, Іспанії та ін., де домінують підходи, орієнтовані на консолідацію й патріотизм. Слід пам'ятати, що історична пам'ять ґрунтується на героях, місцях пам'яті, з якими спільноти ідентифікують себе і якими вони пишаються. Українська держава докладает зусиль до справедливої оцінки історії національно-визвольного руху. Важливим кроком на цьому шляху став Указ Президента України від 14 жовтня 2006 р. «Про всебічне вивчення та об'єктивне висвітлення діяльності українського визвольного руху та сприяння процесу національного примирення», який став, на жаль, свого роду декларативним документом. Напрацювання вчених не стають основою для вирішення цих питань – вчені працюють в своїй системі координат, спираючись на широку джерельну базу, а політична еліта продукує своє бачення історичного минулого без будь-якого підкріплення документами. Створення нових пам'ятників, меморіальних комплексів, музеїв несе важливе навантаження у справі національного самоствердження. Маркерами історичної пам'яті стають важливі для територіальних громад місця пам'яті боротьби за національне визволення, поховань жертв тоталітаризму, споруди колишніх катівень НКВС, меморіальні будинки, пов'язані з життям національних героїв. Адреси місць перебування жертв режиму у в'язницях, місця розстрілів встановлені у Волинській, Івано-Франківській, Львівській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій областях у ході роботи над «Зводом пам'яті історії та культури України», під час науково-пошукових експедицій товариства «Меморіал», Національної спілки краєзнавців України, інших громадських організацій. Пам'ятні знаки про закатованих громадян споруджені на будинках, де діяли органи НКВС у м. Львів (вул. Замарстинівська, 9; вул. С.Бандери, 1), м. Самбір (вул. І.Франка, 4), м. Сокаль, вул. Шашкевича, 89 (Львівська обл.), м. Березжани, вул. Гімназійна, 20 (Тернопільська обл.), м. Коломия, бульв. Лесі Українки, 32-А (Івано-Франківська обл.), м. Дубно, вул. Д.Галицького, 28 (Рівненська обл.). У Волинській, Івано-Франківській, Тернопільській, інших західних областях споруджені Меморіальні комплекси борцям за волю України, які стали узагальненими пам'ятниками на честь репресованих громадян і учасників національно-визвольної боротьби за часів Другої світової війни і повоєнного періоду. Пам'ятники жертвам комуністичного режиму і пам'ятні знаки на місцях розстрілів і масових поховань жертв голодомору і репресій споруджені у Ковелі (Волинська обл.), Маріуполі, Старобешеві (Донецька обл.), Малині (Житомирська обл.), Олександрії (Кіровоградська обл.), Луганську, Старобільську (Луганська обл.), Харкові, Херсоні та в інших населених пунктах України.

Про страшні злочини тоталітарної доби нагадує пам'ятний хрест на Привокзальній площі Дніпропетровська, пам'ятний знак про жертви голодоморів та політичних репресій, встановлений в 2006 р. у Соборному парку Черкас. Національний історико-меморіальний заповідник «Биківнянські могили» поблизу Києва, «Українсько-польський меморіал» на кладовищі жертв тоталітаризму в районі 6-го кварталу лісопаркової зони Харкова (Белгородське шосе) – місця пам'яті про жертви репресій 1937-41 рр. Водночас повинні залишатися незабутими і 28 тисяч братських могил воїнів Червоної армії, полеглих в роки Другої світової війни і похованих на території України. Крах комуністичного режиму, розпад СРСР, проголошення незалежної Української держави відзначені у меморіальному просторі країни як черговий переломний момент. Меморіали, топоніміка у різних регіонах України відбивають полярні ціннісні стереотипи й відмінні орієнтації. Від початку 1990-х років в Україні ведуться «меморіальні війни» навколо пам'ятників партійним і державним діячам періоду тоталітаризму, В. І. Леніну, діячам Української революції 1917-21 рр., провідникам національно-визвольного руху, пам'ятних дат, створення Національного пантеону, перейменування назв вулиць, населених пунктів. На рівні місцевих органів приймаються рішення про демонтаж монументів комуністичним діячам, подіям часів радянської влади. Якщо в Західній Україні в перші роки незалежності були зняті всі монументи В.Леніну, то на Сході й Півдні вони залишилися майже недоторканими. Упродовж 2007-2008 рр. в Україні демонтовано понад 400 пам'ятників діячам комуністичного режиму – організаторам Голодомору та політичних репресій 1937-1941 рр. Перейменовано понад 3000 топографічних назв, що носили їхні імена. Відповідно до процедури демонтажу та перенесення пам'ятників, що належать до місцевих пам'яток, додатньо погодження Міністерства культури і туризму України, для демонтажу монументів, що належать до національних – необхідне рішення Кабінету Міністрів України. Останнім часом у суспільстві значно актуалізувалися проблеми, пов'язані з історичною пам'яттю, з меморіальним простором держави, представленим широкою палітрою різних пам'яток. Різні аспекти – від руйнації і нищення пам'яток, зняття з постаментів пам'ятників діячам тоталітарної доби, будівництва хмарочосів у заповідних зонах до спорудження пам'ятників борцям за незалежну Україну – стали предметом широкого обговорення в суспільстві. Тоталітарний режим з комуністичною ідеологією, яка була нав'язана суспільству, супроводжувався нищенням духовності народу, його культурної спадщини. Він проявив себе руйнацією численних храмів, насильницькою реконструкцією міст. Для увічнення найвизначніших подій історії, видатних партійних і державних діячів використовувалась монументальна пропаганда, на честь партійних і державних керівників перейменовували міста і села, площі і вулиці, їм споруджували скульптурні зображення, яким надавався статус пам'ятки історії та культури. Окремого розгляду на державному рівні потребує питання, яке виникло навколо демонтажу або перенесення пам'яток радянського періоду до Музею тоталітаризму, створення якого на часі. Вирішення цих питань, а також перейменування вулиць, на нашу думку, необхідно проводити за участі громадян міста, району, вулиці, розглядаючи точки зору представників місцевих громад, різних партій і громадських організацій. Тільки виважений підхід, толерантне ставлення дозволить дійти миру і порозуміння у суспільстві і зупинить нав'язану «війну пам'ятників». Міська топоніміка, пам'ятники являються важливими складовими формування світогляду, національної свідомості, спільної пам'яті нації, державницького мислення громадян.

Потрібно визначити і сформувати єдиний центральний орган (спеціальний підрозділ Міністерства культури, Українського інституту національної пам'яті або іншого відомства) із правом видачі дозволу на спорудження, пере-міщення або демонтаж пам'ятників. На такий орган слід покласти обов'язки охорони існуючих монументів, складання і оновлення Державного реєстру нерухомих пам'яток України, контроль за виконанням органами влади усіх рівнів відповідного законодавства. У складі такого підрозділу належить працювати фахівцям-консультантам із питань історії, архітектури, мистецтвознавства, містобудування, культурології, здатними надавати експертні висновки з суперечливих питань. При цьому слід враховувати загальний процес демократизації суспільного життя, коли органам місцевого самоврядування надається більша самостійність у вирішенні економічних і соціокультурних питань. Формування історичної пам'яті обов'язково має здійснюватися із урахуванням місцевих особливостей. Влада повинна мати виважену загальнодержавну меморіальну політику, яка б не підганялася під дати і ювілеї, а мала довгострокове спрямування й належне фінансове забезпечення. Важливо не створювати нові лінії конфронтації, не увічнювати у топоніміці й меморіалах постаті, що дістають у суспільстві неоднозначну реакцію. Потрібно за прикладом посткомуністичних європейських країн створити окремі місця зберігання пам'ятників тоталітарної доби, за прикладом Музею Української революції – меморіал і Музей діячів української землі. Такий пантеон одразу став би візитівкою Києва, місцем екскурсійного паломництва. Він був би не менш популярний, ніж площа Героїв у Будапешті, Вавельський замок у Кракові, площа Венеції у Римі, де знаходиться палац Венеції, одна з перших споруд епохи Відродження, грандіозний монумент Віктору Еммануїлу II і пам'ятник Невідомому солдату в пам'ять про італійців, загиблих в роки Першої світової війни. Зважена й реалістична гуманітарна політика повинна стати найважливішим пріоритетом влади й громадянського суспільства.

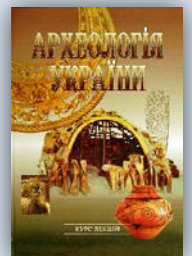
Абрамович С. Д. Світова та українська культура : навч. посібник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2004. - 344 с.

***Анотація :** детально висвітлено проблеми природи культури, її генезис. Особливу увагу приділено становленню європейської культури як синтезу античної традиції з біблійною концепцією, яка, в свою чергу, постала в критичній полеміці з духовною спадщиною Стародавнього Сходу. Змальовано основні вектори розвитку західної культури Нового часу.*

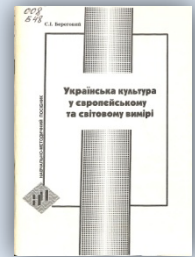
Археологія України : курс лекцій: навч. посібник / Л. Л. Залізняк, К. П. Бунятян, В. М. Зубар [та ін.] ; за ред. Л. Л. Залізняка. – Київ : Либідь, 2005. – 504 с.

***Анотація :** у посібнику на тлі історичних процесів, що мали місце у первісній Європі, викладено основи сучасної археологічної науки, означено поняття головних археологічних явищ й окреслено найважливіші наукові проблеми української археології. Показано розвиток матеріальної культури України від часу появи першої людини до доби формування перших державних утворень.*

Береговий С. І. Українська культура у європейському та світовому вимірі : навч.-метод. посібник / С. І. Береговий. – Київ : НУХТ, 2012. – 154 с.

***Анотація :** розглянуто генезис української і світової (європейської) культури у взаємозв'язках і взаємовпливах від найдавніших часів до сучасності та культурні феномени античності, середньовіччя, ренесансу, бароко, XIX-XX ст., сучасна культура в незалежній Україні. Наведено концепції видатних представників культурологічної думки.*

Боряк О. Україна : етнокультурна мозаїка / О. Боряк. – Київ : Либідь, 2006. – 328 с.

***Анотація :** в етнокультурологічних нарисах, присвячених традиційному буттю пересічного українця XIX – першої половини XX ст., йдеться про свята й будні, звичаї та обряди, повір'я і символіку та багато що інше. Разом зі свідченнями очевидців, узагальненнями дослідників та маловідомим ілюстративним матеріалом із архівів та малярських майстерень усе це складає своєрідну мозаїчну панораму народного світосприйняття.*

Васіна З. О. Український літопис вбрання : книга-альбом. Т.2 : XIII – поч. XX ст. Науково-художні реконструкції / З. О. Васіна. – Київ : Мистецтво, 2006. – 448 с

***Анотація** : логічним продовженням теми історичного розвитку національного одягу в Україні є видання другого тому книги "Український літопис вбрання". Починаючи з XIII і до початку XX століття автор у яскравих художніх образах відтворила комплекси вбрання усіх верств населення: духівництва, козацтва, дворянства, а також міщан, городян та селян різних регіонів України. Акцентуючи увагу на розмаїтості одягу, що увібрав у себе багатотисячолітній розвиток духовної та матеріальної культури народу, автор розкриває процеси формування українського костюма. Книга-альбом у двох томах стане невичерпним джерелом пізнання культурної спадщини українського народу.*

Велика українська енциклопедія : енциклопедія. Т. 1 : А-Акц / уклад. : В. Л. Бабка, О. М. Березовський, Н. В. Вергельська [та ін.] ; упоряд. А. М. Киридон. – Київ : Енцикл. вид-во, 2016. – 592 с

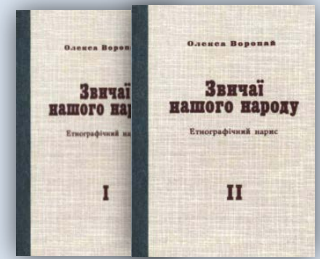

***Анотація** : багатотомне енциклопедичне видання універсального характеру, публікацію якого заплановано на 2013 –2026 роки згідно з Указами Президента України № 1/2013 «Про Велику українську енциклопедію» та № 7/2015 «Питання підготовки та видання Великої української енциклопедії»*

Воропай О. Звичаї нашого народу : етнографічний нарис : У 2 т. / О. Воропай. – Київ : Оберіг, 1991

Т. 1. – Київ : Оберіг, 1991. – 455 с.

Т. 2. – Київ : Оберіг, 1991. – 447 с

Анотація : неординарний опис народно-календарних звичаїв, а також вірувань й уподобань українців. Автор, доктор словянської етнології, доктор природничих наук, використав у нарисах як свої записи, зібрані впродовж багатьох років, так і наукову та художню літературу. Праця розподіляється на чотири частини. До першої, що вийшла друком у Мюнхені 1958 року, ввійшли частини «Зима» та «Весна». Пропонований другий том містить частини «Літо» та «Осінь». У книзі відчувається трепетна синівська любов до України, безмежний патріотизм автора, якому довелося зазнати долі емігранта. Сучаснику, безперечно, буде корисно заглибитися у багатий духовний світ українського народу, згадати неписані закони, якими керувалися у житті наші предки.

Губерський Л. В. Культура. Ідеологія. Особистість : методолого-світоглядний аналіз / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – 3-є вид. - Київ : Знання України, 2007. – 580

Анотація : аналізуються складні й суперечливі проблеми взаємозв'язку, взаємозумовленості і взаємодії таких суспільних феноменів, як культура, ідеологія й особистість. На багатому історичному і сучасному українознавчому матеріалі розглядається місце та роль особистості в процесі соціокультурної творчості.

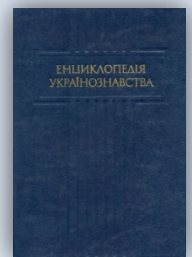
Енциклопедія Українознавства : заг. частина. Т. 1 / Ін-т Укр. археогр. АН України, Наук. т-во ім. Т. Шевченка у Сарселі (Франція). Фундація енциклопедії України в Торонто (Канада). – Реприн. відтвор. вид. 1949 р. - К. : Віпол, 1994. - 400 с.

Анотація : фундаментальна праця зукраїністики, створена під егідою Наукового товариства ім. Шевченка у Європі (центр – Сарсель під Парижем).

Енциклопедія Українознавства : словн. частина. Т. 1 / ред. В. Кубійович; Наук. т-во ім. Т. Шевченка. - Реприн. відтвор. вид. 1955-1984 рр. – Київ : Глобус, 1993. – 400с.

Анотація : фундаментальна праця з україністики, створена за сприянням Наукового Товариства ім. Шевченка у Європі. Вона була підготовлена та видана науковцями української діаспори.

Історія релігії в Україні : навч. посібник / ред. А. М. Колодний, П. Л. Яроцький ; НАН України, Ін-т філософії. – Київ : Знання, 1999. – 735 с.

***Анотація** : у навчальному посібнику викладено історію релігії на українських землях від стародавніх суспільств до наших днів. Вперше системно, послідовно аналізуються релігійно-церковні процеси, які в зазначений період відбувалися в різних конфесіях на теренах України.*

Історія релігії в Україні : у 10 т. Т. 6. : Пізнай протестантизм в Україні (п'ятидесятники, адвентисти, Свідки Єгови) / ред. П. Яроцький. – 2-ге вид., уточ. і доп. – Київ-Дрогобич : Сурма, 2008. – 632 с.

***Анотація** : у томі подається широка панорама проникнення в Україну, становлення і організаційне оформлення течій пізнього протестантизму – п'ятидесятників, адвентистів сьомого дня, Свідків Єгови. Аналізується їх правове становище, внутрішньоцерковні процеси в умовах російського самодержавства, під владою Польщі, Румунії, Угорщини (на західноукраїнських землях), під час німецької окупації, в радянський період і в незалежній Україні.*

Історія світової та української культури : підручник / В. А. Греченко, В. А. Кушнерук, В. А. Режко, І. В. Чорний. – Київ : Літера, 2000. – 464 с.

***Анотація :** висвітлюються основні аспекти розвитку світової та української культури від первісного суспільства до сучасної доби. Теоретичний та фактичний матеріал, який розкриває основні тенденції поступу освіти, науки, літератури, образотворчого мистецтва доповнюється ілюстраціями із зображенням світових шедеврів та інших, найбільш виразних зі стилістичної точки зору, творів мистецтва.*

Історія українського мистецтва : у 6-х томах / Академія наук УРСР, Головна редакція Української радянської енциклопедії ; голов. ред. кол. : П. Бажан (голов. ред.) та ін. – Київ : Жовтень, 1966-1970 рр.

***Анотація :** у 7 книгах цього й досі неперевершеного академічного видання аналізується творчий процес і художні явища в Україні від сивої давнини до 1967 р. Пропоноване малотиражне(лише 8 тис. примірників!!!) капітальне дослідження, яке вже давно стало бібліографічною рідкістю, демонструє багатство мистецької, культурологічної й філософсько-парадигмальної спадщини України. В семи книгах 6- томної праці подано в хронологічному порядку детальний аналіз української архітектури, живопису, графіки, скульптури, народного зодчества і різьби по дереву, декоративного розпису, кераміки і гутного скла, ткацтва і вишивки, художньої промисловості (фаянсу і порцеляни).*

Історія української культури / ред. І. Крип'якевич. – 3-є вид., стер. – Київ : Либідь, 2000. – 656 с.

Анотація : автори книги подають основні відомості про розвиток українського письменництва, образотворчого мистецтва, театру та музики.

Історія української культури : зб. матеріалів і док. / ред. С. М. Клапчук, В. Ф. Остафійчук. – Київ : Вища школа, 2000. – 607 с

Анотація : вміщено найголовніші матеріали і документи з історії української культури від доісторичних часів до сьогодення. Вони висвітлюють витoki української культури, її розвій у часи Київської Русі та пізнього середньовіччя.

Історія української культури / ред. І. Крип'якевича. – І Зшиток-жовтень. – Київ : АТ Обереги, 1993. – 80 с.

Анотація : факсимільне видання відтворює унікальне видання, що вийшло друком протягом 1936-37 рр. у Львові заходом одного з видатних будівничих видавничої справи на Західній Україні – Івана Тиктора.

Історія української культури : навч.-метод. посібник / Н. М. Левицька, В. О. Колосюк, С. І. Береговий [та ін.] ; за ред. Н. М. Левицької, С. І. Берегового ; Нац. ун-т харч. технол. – Київ : Кондор, 2015. – 326 с.

Анотація : посібник з дисципліни “Історія української культури” з сучасних позицій дає широкі знання про генезис української культури, закономірності та тенденції її розвитку. Узагальнено риси окремих мистецьких епох, їх соціально-економічне, духовне підґрунтя. Лекційний матеріал подано у науково-конкретній, легкій для сприйняття формі. Приділено увагу теоретико-культурологічним аспектам, питанню національної ідентифікації, світоглядним засадам окремих епох, виділено їх основні здобутки та досягнення, проаналізовано динаміку історико-культурологічних змін. Особливе місце займає аналіз доби постмодерну та явищ масової культури. Важливою складовою методичної частини є рекомендації до семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, список основної та додаткової літератури, предметний покажчик.

Історія української культури : У 5-ти т. Т. 1 : Історія культури давнього населення України / Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баранов І.А., Белозор В.П., Бессонова С.С. ; Ред. Б.Є. Патон. – Київ : Наук. думка, 2001. – 1134 с.

Анотація : вперше в історії нашої держави системно викладається багатовікова історія української культури, її самобутність та зв'язки з іншими культурами, внесок у світову культурну спадщину. До авторського колективу залучені кращі фахівці установ Національної академії і вузів України, зокрема Інституту археології, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича, Інституту історії України, Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Узагальнено вітчизняні та зарубіжні дослідження з історії української культури.

Історія української культури : У 5-ти т. Т. 2 : Українська культура XIII-першої половини XVII століть / М. П. Бондар, , М. П. Загайкевич, Р. Я. Пилипчук [та ін.] ; ред. Б.Є. Патон. - Київ : Наук. думка, 2001. – 848 с.

Анотація : у другому томі висвітлюється розвиток освіти, мистецтва і літератури, стан наукових знань в Україні впродовж XIII – першої половини XVII ст. Окремі розділи присвячено рукописній книзі, виникненню і поширенню друкарства. Схарактеризовано культурно-національне відродження кінця XVI – першої половини XVII ст., розглядаються ренесансні явища в культурному житті і процес формування культури бароко. Визначено місце України в міжнародних культурних зв'язках, внесок українського народу в скарбницю світової культури.

Історія української культури : У 5-ти т. Т. 3. : Українська культура другої половини XVII-XVIII століть. – Київ : Наукова думка, 2003. – 1247 с.

Анотація : третій том присвячено еволюції національного культурного процесу в другій половині XVII—XVIII ст. На широкому історичному тлі висвітлюються основні формовияви культурно-духовного життя тогочасної України: освіта, мистецтво, література, розвиток гуманітарних, природничих і технічних знань, книговидавнича справа, культурно-господарські пріоритети тощо. Увагу зосереджено на питаннях політичної й правової культури, на становленні державної та соціальної ідеології, еволюції світогляду й суспільно-політичної свідомості як окремих соціальних страт, так і суспільства загалом. Розглядаються внутрішні зв'язки та закономірності українського культурного процесу, його місце у всесвітній культурно-історичній цивілізації. Для широкого читачького загалу.

Історія української культури : У 5-ти т. Т. 4. Книга 1. Українська культура першої половини ХІХ століття. – Київ : Наукова думка, 2008. – 1008 с.

Історія української культури : У 5-ти т. Т. 4. Книга 2. Українська культура другої половини ХІХ століття. – Київ : Наукова думка, 2005. – 1293 с.

Анотація : у двох книгах четвертого тому розкриваються особливості розвитку національного мистецтва, науки і освіти України в ХІХ ст. В окремих розділах висвітлено роль української мови і літератури у формуванні та утвердженні культурно-національної ідентичності українства, акцентується значення наукових товариств, університетів і музеїв у становленні національної ідеології та науки, у плеканні самобутнього культурно-мистецького середовища пам'яткоохоронної системи в Україні за умов бездержавності українського етносу. У томі аналізуються художньо-мистецькі та культурно-освітні процеси в Україні у контексті їх зв'язків з європейськими культурними традиціями.

Історія української культури : у 5 т. Т. 5 : Українська культура ХХ-початку ХХІ століть. Кн. 4 : Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні / Л. Ф. Артюх, В. Д. Бондаренко, Т. В. Гардашук [та ін.] ; ред. кол. : М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, М. М. Сулима [та ін.] ; Нац. акад. наук України. - Київ : Наук. думка, 2013. – 942 с.

Анотація : у книзі четвертій 5-го тому досліджується соціальний вимір культурного буття України у ХХ – початку ХХІ ст. У центрі уваги перебувають проблеми збереження, функціонування, відтворення потенціалу національної культури. Зміст книги відповідає частині анотованого раніше змісту книги третьої, яку, зважаючи на значний обсяг матеріалу, а також з огляду на відносну самостійність змісту попередньо планованих двох різних її частин, вирішено поділити на книгу третю та книгу четверту. Четвертою книгою 5-го тому завершується академічний видавничий проект – "Історія української культури" у п'яти томах.

Історія української та зарубіжної культури : навч. посібник / Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура, Б. І. Білик. – Київ : Вища школа, 1999. – 326 с.

Анотація : посібник спрямовані на збагачення і розширення гуманітарної підготовки студентів. Особливу увагу приділено розгляду української культури як системи національних цінностей. Вперше подано відомості про видатних діячів освіти, науки, літератури і мистецтва.

Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : У 3-х кн., 6-ти т. Кн. 1. Т. 1, 2 : Зимовий цикл, Весняний цикл / С. Килимник. – Київ : Обереги, 1994. – 400 с.

Анотація : унікальна енциклопедична праця видатного дослідника української етнографії та етнології із зарубіжжя дає можливість кожному заглянути в далекі віки назад і тим самим реалізувати знаменне сократівське «Пізнай самого себе», відчувати себе нацією, що з правіків належить до могутньої і прекрасної у своїх барвах європейської цивілізації.

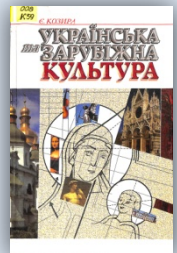
Ковальчук В. Є. Українське народознавство : кн. для вчителя / В. Є. Ковальчук. – Київ : Освіта, 1992. – 174 с.

***Анотація** : досліджуються основні питання українського народознавства: походження традицій та обрядів, значення народної символіки в ужитковому мистецтві, описуються прийоми народної медицини та системи передбачення погоди, подаються цікаві матеріали з народної демонології, використовуються фольклорні тексти.*

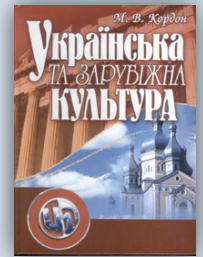
Козира Є. В. Українська та зарубіжна культура : навч. посібник / Є. В. Козира. – Київ : Здоров'я, 2001. – 248 с.

***Анотація** : викладено культуру Стародавнього світу, Стародавньої України, Середньовіччя, Київської Русі, а також культуру епохи Відродження, XIV-XVIII ст., зарубіжну культуру XIX – початку XX ст.*

Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : підручник / М. В. Кордон. – 3-тє вид. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 584 с.

***Анотація :** розглядається історія української та зарубіжної культури у період від первісного суспільства до кінця ХХ ст. Окремі розділи підручника присвячені історії культур-колисок цивілізації: Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Висвітлені, насамперед, питання розвитку освіти, наукових знань, літератури і мистецтва. Велика увага приділена розвитку української культури на різних етапах, окремо розглянутий розвиток культури у дореволюційні часи, українська культура за часів радянського союзу та культура в незалежній Україні.*

Кржавич Д. П. Українське мистецтво : навч. посібник У 3 ч. Ч. 3 / Д. П. Кржавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів : Світ, 2005. – 268 с.

***Анотація :** у навчальному посібнику в контексті полікультурного діалогу розглянуто розвиток українського мистецтва 16-20 ст. Висвітлено світоглядноестетичні засади трансформації мистецьких стилів; ренесансне мистецтво, бароко, рококо, класицизм і романтизм, феномен авангарду, творчість митців українського зарубіжжя.*

Культура і побут населення України : навч. посібник / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко, Т. В. Косьміна. – Київ : Либідь, 1991. – 210 с.

Анотація : посібник з українського народознавства – перша спроба видання такого типу. Воно містить огляд основних етапів етнічної історії України, розвитку матеріальної та духовної культури її населення.

Культурологія : навч. посібник / В. Л. Петрушенко, Л. А. Пинда, С. М. Повторєва, М. С. Кравець ; ред. В. М. Піча. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2009. – 375 с.

Анотація : у посібнику вдало поєднано панорамне висвітлення культурологічної проблематики з чіткістю і послідовністю викладення основних понять і принципів. Розглянуто питання статусу "Культурології" як науки і навчальної дисципліни, проблеми сутності культури, співвідношення культури і цивілізації та провідні тенденції сучасного світового і вітчизняного культурного розвитку.

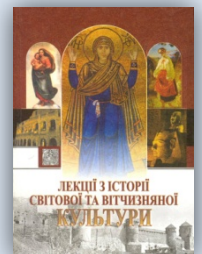
Культурологія : українська та зарубіжна культура : навч. посібник / М. М. Закович, І. А. Зазюн, О. М. Семашко [та ін.] ; ред. М. М. Заковича. - 3-тє вид., стер. – Київ : Знання, 2007. – 567 с.

***Анотація :** у посібнику культурологія розглядається як наука, що ставить своїм завданням розкрити логіку, внутрішні закономірності та найважливіші особливості розвитку української та зарубіжної культури. Книга дає змогу читачеві ознайомитися із фундаментальними досягненнями культури окремих народів у контексті розвитку світової культури.*

Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник / А. В. Яртись, С. М. Шендрик, С. О. Черепанова [та ін.] ; за ред. А. В. Яртися, В. П. Мельника. – 2-е вид., перероб. і доп. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.

***Анотація :** висвітлена історія культурної еволюції людства, зокрема й українського народу, з'ясовано закономірності й основні етапи цієї еволюції, розглянута генеза та розвиток загальнолюдських гуманістичних цінностей. Для студентів вищих навчальних закладів.*

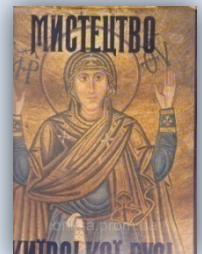
Марголіна І. Є. Київська обитель Святого Кирила / І. Є. Марголіна, В. І. Ульяновський. – Київ : Либідь, 2005. – 352 с.

***Анотація :** у виданні представлено докладну історію Кирилівської обителі. Автори дослідження пропонують нові гіпотези щодо часу та обставин заснування храму, його архітектурних особливостей та системи фрескового розпису; на основі архівних документів детально змальовують духовне та побутове життя монастиря. Показано роль меценатів у розвитку монастиря. Висвітлено історію реставрацій та відкриття старовинних фресок. Окрему увагу приділено іконам та стінописним роботам Михайла Врубеля.*

Мистецтво Київської Русі : Архітектура. Мозаїки. Фрески. Іконопис. Мініатюра. Декоративно-ужиткове мистецтво : альбом / авт.-упоряд. Ю. С. Асєєв. – Київ : Мистецтво, 1989. – 60 с.

***Анотація :** мистецтво Київської Русі належить до видатних явищ світової середньовічної художньої культури. Хронологічно цей період охоплює Х–ХІІІ століття — час розквіту давньоруської держави, яка виникла внаслідок об'єднання навколо Києва всіх східнослов'янських племен. У виданні репрезентовано унікальні пам'ятки давньоруського зодчества, вражаючі мозаїки та фрескові розписи, гармонійні образи іконопису, знамениті мініатюри, довершені взірці різьбленої пластики та декоративно-ужиткового мистецтва. Ці високі здобутки духовної та матеріальної культури минулого захоплюють і надихають на творчі звершення сучасників.*

Мистецтво України : бібліографічний довідник / ред. В. В. Кудрицький. – Київ : Укр. енцикл., 1997. – 608 с.

Анотація : довідник, присвячений митцям, що пов'язані з Україною. Довідник є значним джерелом, що надає короткі відомості про головних діячів різних видів мистецтва України, а також інших країн, творчість яких пов'язана з Україною.

Митці України : енциклопедичний довідник / упоряд. М. Г. Лабінський. – Київ : УЕ, 1992. – 848 с.

Анотація : довідник, присвячений митцям, пов'язаним з Україною; попри формат видання (однотомник) є значним і солідним джерелом, що надає короткі відомості про головних діячів різних видів мистецтва України, а також інших країн, творчість яких пов'язана з Україною.

Міфи України : за кн. Георгія Булашева "Український народ у своїх легендах, релігійних переглядах та віруваннях". – Київ : Довіра, 2003. – 383 с.

***Анотація** : за книгою Георгія Булашева «Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях» «Міфи України» — це блискучий, неперевершений посібник з народознавства. В цій книжці зібрані міфи України. А точніше це посібник з народознавства. Містить багато термінології. Цікавий погляд народу на буденні речі.*

Науменко Н. Образ макросвіту в мікросвіті художнього твору : символ у формозмістовому полі української новели кінця ХІХ- початку ХХ століть : монографія / Н. Науменко ; Нац. ун-т харч. технол. – 2-ге вид., доп. – Київ : Сталь, 2013. – 355 с.

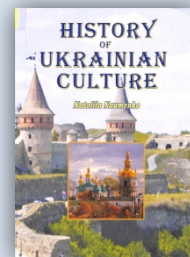

***Анотація** : розглянуто особливості символічного компонента новели за її стилевим забарвленням. Історико-типологічним, порівняльним, лінгвокультурологічним и методами, з застосуванням принципів повільного прочитання, визначено роль символу у формуванні оповідної та образної структур новели.*

Науменко Н. В. History of Food Science = Історія харчової науки : навч. посібник / Н. В. Науменко ; Нац. ун-т харч. технол. – Київ : НУХТ, 2014. – 199 с.

***Анотація :** окреслено етапи становлення та розвитку харчової науки у синхронному та діахронному аспектах, показано хронологію ключових відкриттів у нутриціології, що стали основою для формування галузі оздоровчого харчування.*

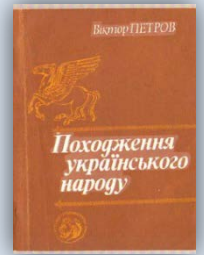
Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Українська культура. Т. 2 / І. (. Огієнко ; вид. проект Фондації ім. митрополита Іларіона (Огієнка) "Запізніле вороття". – Київ : Наша культура і наука, 2001. - 342 с.

***Анотація :** творча спадщина І. Огієнка – неоціненний скарб для вчителів. Виховання моральних якостей, патріотичних, естетичних, любові до рідної мови, поваги до історії, культури свого народу – частина багатогранної творчої спадщини І. Огієнка, яка є дуже актуальною на сьогодні. Становлюється соціальна зрілість молодого вчителя на доробку І. Огієнка. Творчу спадщину професора доцільно використовувати при підготовці уроків, виховних заходів. Так, аналізуючи зміст праці «Українська культура» відзначаємо, що рівень її виховного впливу і на вчителів, і на учнів досить високий. Основною виховною цінністю книги є обґрунтування положень про духовність і освіченість українців. І. Огієнко наводить приклади про стан освіти України в попередні століття. Вони породжують впевненість і гордість за розвиток наукової думки в минулі часи.*

Петров В. Походження українського народу / В. Петров. – Київ : Фенікс, 1992. – 192 с.

***Анотація :** Віктор Платонович Петров (псевдоніми Домонтович, Бер 1894-1969) – український письменник, філософ, соціальний антрополог, літературний критик, археолог, історик і культуролог. Книга є курсом лекцій, прочитаних у німецькому місті Регенсбурзі в 1947 р. Друкується вперше.*

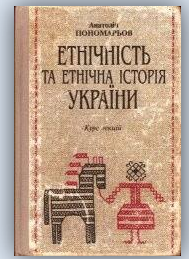
Подольська Є. А. Культурологія : навч. посібник / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, К. А. Іванова. – Київ : ЦНЛ, 2003. – 288 с.

***Анотація :** посібник містить тематичний план курсу, загальний виклад основних теоретичних положень і концепцій культурології. Розглядає: ються питання природи і сутності культури, її інформаційно: семіотичне розуміння, властивості культурних форм, історичні типи соціокультурних світів та окремі види культурних сценаріїв діяльності.*

Пономарьов, А. П. Етнічність та етнічна історія України : курс лекцій / А. П. Пономарьов. – Київ : Либідь, 1996. – 272 с.

Анотація : пропонується курс лекцій з етнічної історії України визначається широким тематичним розмаїттям. Він висвітлює питання причетності українців до індоєвропейської етномовної сім'ї та до трипільської культури; проблеми походження слов'ян, русів, українців, а також питання історії і культури різноманітних етнічних, національних і етнографічних груп України.

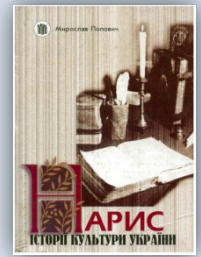
Пономарьов А. П. Українська етнографія : курс лекцій : навч. посібник / А. П. Пономарьов. – Київ : Либідь, 1994. – 320 с.

Анотація : пропонується курс українського народознавства визначається широким тематичним розмаїттям. Окрім традиційних проблеми походження, чисельності та розселення українців, їхнього громадського й сімейного життя та ін., висвітлюються такі актуальні питання, як національна ідея та національна самосвідомість, національний характер та національна символіка, етнічні стереотипи народний етикет тощо.

Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – Київ : АртЕк, 1998. – 728 с.

***Анотація :** книга являє собою нарис історії культури України як комплексу характерних матеріальних і духовних здобутків суспільства.*

Райс Т. Т. Византия : Быт, религия, культура : пер. с англ. / Т. Т. Райс. – Москва : Центрполиграф, 2006. – 255 с.

***Аннотация :** книга посвящена Византии, которая просуществовала более тысячи лет и сыграла важнейшую роль в формировании европейской культуры. Вы узнаете о воцарении христианства, пышных и торжественных церковных службах, грандиозных военных сражениях, прекрасных мозаиках и изысканных украшениях, созданных местными мастерами, и о том, во что одевались, как строили и обставляли свои дома знатные вельможи и обычные горожане.*

Русавська В. А. Гостинність в українській традиційній культурі : навч. посібник / В. А. Русавська ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2014. – 280 с.

***Анотація :** розглядається культура гостинності українців, яка значною мірою забезпечила духовний та інтелектуальний зв'язок чисельних поколінь наших предків, вплинула на формування етнокультурної, а згодом і національної ідентичності. Знання історії вітчизняної гостинності майбутніми фахівцями готельно-ресторанної справи важливе з огляду на її роль і значення як невід'ємного атрибуту сервісної діяльності, характерні особливості якої починають зримо виявлятися на вітчизняних теренах в ХІХ ст. в процесі становлення індустрії гостинності. Посібник містить цінний теоретичний і практичний матеріал, що дозволяє зрозуміти роль гостинності як важливого чинника міжкультурної комунікації.*

Скарби нашої пам'яті / упорядн. М. І. Сікорський, Л. І. Тинна. – Київ : Мистецтво, 1993. – 192 с.

***Анотація :** альбом присвячений нинішньому Національному історико-етнографічному заповіднику "Переяслав" і впорядкований за участю його засновника Михайла Івановича Сікорського. Тут висвітлено фрагменти експозицій кількох музеїв, що входять до складу Заповідника Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряничини належить окремий розділ.*

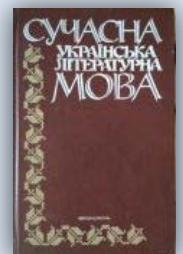
Стафійчук О. Мольфари України : Чарівний світ вірувань та традицій українського народу / О. Стафійчук. – Київ : Техніка, 2015. – 200 с.

***Анотація :** розповідається про унікальне явище в культурі народів Західної України – мольфарство, його історію та сьогодення. Орест Стафійчук є практикуючим мольфаром, тому книга насичена великою кількістю практичних порад, які Ви можете з користю використовувати в повсякденні. Велика кількість примівок, прикмет, забобонів, вірувань, практичне пояснення ворожіння по долоні людини, практикум по вмінню розпізнавати за рисами обличчя характер людини, виготовлення та правильне використання мольф та амулетів - ось не повний перелік тих знань, які Ви отримаєте, якщо прочитаєте цю книгу.*

Сучасна українська літературна мова : підручник / А. П. Грищенко, М. Я. Мацько, М. Я. Плющ [та ін.] ; за ред. А.П. Грищенка. – 3-є вид., доп. – Київ : Вища школа, 2002. – 439 с.

***Анотація :** висвітлено основні закономірності функціонування фонологічної і фонетичної систем української мови, проаналізовано відповідно до сучасних наукових принципів питання лексикології, фразеології та лексикографії, описано словотвірну та морфологічну системи української мови*

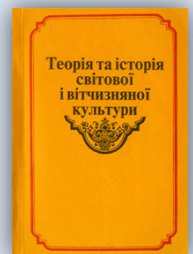
Теорія та історія світової і вітчизняної культури : курс лекцій / А. К. Бичко, Б. І. Бичко, Н. О. Бондар, П. І. Гнатенко. – Київ : Либідь, 1992. – 392 с.

***Анотація :** це один з перших навчальних посібників, присвячених питанням теорії та історії світової і вітчизняної культури. Послідовно викладаються основні етапи розвитку культури, розглядається специфіка класичних та сучасних її теорій. Значна увага приділяється питанням історії української культури, соціальної зумовленості її тематичного та жанрового розвитку. Окремий розділ присвячений історії та теорії мистецтва. Представлені нові уявлення філософів та мистецтвознавців щодо напрямів і способів подальшого розвитку мистецтва.*

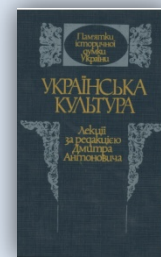
Теорія та історія світової і вітчизняної культури : підручник / Н. Я. Горбач, С. Д. Гелей, З. П. Росінська [та ін.]. – Львів : Каменяр, 1992. – 166 с

***Анотація :** вперше систематично викладається зміст курсу «Теорія та історія світової і вітчизняної культури» у відповідності з Декларацією про державний суверенітет України та Актом проголошення незалежності України, реалізується культурологічний зміст концепції гуманітаризації освіти.*

Українська культура : лекції / ред. Д. Антонович. – Київ : Либідь, 1993. – 592 с.

***Анотація :** ця книжка – унікальна спроба цілісного дослідження феномена української культури з найдавніших до новітніх часів, здійснена у 30-ті роки українськими вченими-емігрантами в Чехо-Словаччині. ЗМІСТ. Д. Дорошенко. Розвиток науки українознавства у XIX – на початку XX ст. та її досягнення. В. Біднов. Школа й освіта на Україні С. Сірополко. Народна освіта на українських землях і в колоніях. О. Лотоцький. Українське друковане слово. С. Наріжний. Українська преса. Д. Чижевський. Українська філософія. В. Біднов. Заведення християнства. А. Яковлів. Українське право. В. Січинський. Українська архітектура. Д. Антонович. Книга рукописна Автори, друкарі та меценати. Передхристиянська релігія українського народу. Українська християнська церква в сучасності. Українське мистецтво. Скульптура. Малярство. Гравюра. Орнамент.*

Українська література XIX століття : хрестоматія : навч. посібник / упоряд. Н. М. Гаєвська. – Київ : Либідь, 2006. – 1328 с.

***Анотація :** поезія, проза, драматичні твори 51 письменника дають змогу скласти цілісне уявлення про літературний процес кінця XIX - початку XX ст., тематичне й жанрово-стильове розмаїття літератури того періоду. Окрім художніх текстів, подано автобіографічні матеріали, уривки з щоденників і листів, літературно - критичних статей Лесі Українки, О.Кобилянської, О.Маковея, М.Коцюбинського, Н.Кобринської, В.Стефаника, М.Вороного, П.Карманського та ін. Уміщено малознані твори О.Романової, Х.Алчевської, С.Яричевського, М.Левицького, поетів «Молодої музи» та ін. Наведено біографічні довідки про письменників, бібліографію творів і праць про них.*

Українська та зарубіжна культура : навч. посібник / Л. Є. Дещинський, Я. Я. Денісов, Л. В. Цубов, М. П. Скалецький. – 4-е вид., перероб. і доп. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 304 с.

***Анотація** : розкрито сутність, структуру та функції культури, висвітлено історію її розвитку у первісний, античний, середньовічний періоди. Викладено матеріали про трипільську культуру, культуру скіфів, Месопотамії, Єгипту, Індії та Китаю, античних міст-держав Північного Причорномор'я та Візантії. Охарактеризовано стан освіти, науки та літератури у країнах Західної Європи у часи середньовіччя. Розглянуто вплив християнства на розвиток культури давніх русів, розкрито культурну самобутність Галицько-Волинського князівства. Визначено гуманістичний характер ренесансної культури, показано своєрідність формування Ренесансу в Україні. Викладено ідейно-естетичні засади мистецтва бароко, досліджено особливості його становлення в Україні. Розглянуто провідні художні напрямки європейської культури XVIII - XIX ст. та епохи модерну (кінець XIX – початок XX ст.). Проаналізовано загальні тенденції, особливості й основні етапи розвитку світової культури XX ст.*

Українське мистецтво та архітектура кінця XIX-початку XX ст / П. О. Білецький, Д. О. Горбачов, Е. О. Димшиць [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2000. – 240 с.

***Анотація** : у книзі розглядаються малодосліджені проблеми розвитку українського мистецтва та архітектури на рубежі XIX-XX ст. Висвітлюються новаторські пошуки та використання художніх традицій життя у різних регіонах України, творчість маловідомих або й зовсім невідомих митців. Досліджуються такі явища, як український модерн, український авангард, роль імпресіонізму в українському образотворчому мистецтві.*

Українське народознавство : навч. посібник / за ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів : Фенікс, 1994. – 608 с.

Анотація : посібник – колективна праця, що містить відомості про формування й розвиток української нації, етнічну територію та етнографічне районування, багатовіковий досвід і традиції духовної та матеріальної культури українського народу

Українське народне мистецтво. Живопис : альбом / під ред. Б. С. Бутник-Сіверського. – Київ : Мистецтво, 1967. – 220 с

Анотація : альбом присвячений одній із найцікавіших галузей народного мистецтва – декоративному живопису, краці зразки якого мають неабияку художню цінність. Ілюстративний матеріал, до якого увійшли декоративні розписи по дереву, писанки, настінні розписи, мальовки, витинанки, станкові декоративні розписи і т.ін., подається по розділах в хронологічному порядку, а також, де це було можливо, за територіальною ознакою.

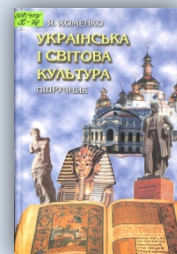
Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / упоряд. А. П. Пономарьова, Т. В. Косміна, О. О. Боряк. – Київ : Либідь, 1991. - 640 с.

***Анотація** :* збірка знайомить із класичними зразками української етнографічної спадщини, які довгий час були вилучені з нашого духовного життя. Перед читачем постає дивовижний і захоплюючий світ уявлень наших предків, їхні звичаї, вірування, забобони тощо. Книга має науково-довірковий апарат, ілюстрації. Для викладачів, науковців, студентів, усіх, хто цікавиться вітчизняною історією та етнографією.

Хоменко В. Я. Українська і світова культура : підручник / В. Я. Хоменко. – Київ : Україна, 2002. – 331 с.

***Анотація** :* підручник розкриває закономірності, напрями, види, жанри, характерні ознаки та особливості культури в контексті світового культурного процесу від сивої давнини до сучасності.

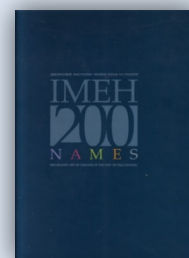
Художня культура України : навч. посібник / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська, О. І. Оніщенко. – Київ : Вища школа, 2006. – 239 с.

Анотація : висвітлено найвизначніші явища художньої культури України від найдавніших часів до сучасності.

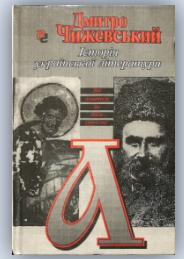
Чегусова З. А. Декоративне мистецтво України кінця ХХ століття. 220 імен = Decorative art of Ukraine of the end of XXth century. The 200 names : альбом-каталог / З. А. Чегусова. – Київ : Атлант ЮЕМСі, 2002. – 511 с.

Анотація : це перше за роки незалежності України видання, присвячене творчості провідних художників професійно декоративного мистецтва. Великий ілюстративний ряд доповнюють творчі кредо митців, а також ґрунтовна стаття, в якій автор дає глибокий аналіз художніх процесів, що передували 90-м рокам і на повну силу проявилися саме протягом останнього десятиліття ХХ ст. Творчість окремих митців характеризується у контексті всього різноманітного, різностильового художнього розвою цього часу. Біографічно-енциклопедичний довідник подає основні відомості про митців.

Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. І. Чижевський. – Тернопіль : Феміна, 1994. – 480 с.

Анотація : праця Д. Чижевського – визначний здобуток українського літературознавства. Автор розробив періодизацію літературного процесу і помістив українську літературу в широкий всеслов'янський та європейський контексти.

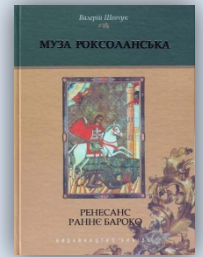
Шаян В. Віра предків наших. Т. 1 / В. Шаян. – Луцьк : Об'єднання Українців Рідної Віри, 1998. – 864 с.

Анотація : до книги увійшли найважливіші статті, дослідження, наукові розвідки, медитації з питань давньоукраїнської міфології, яку Шаян аналізує й трактує в тісному зв'язку з давньоукраїнською історією, філософією та ментальністю. Зокрема, подається ґрунтовний науковий аналіз «Велесової книги»; філософічне й історичне осмислення образів Перуна, Сварога, Дажбога, Світовиди, Триглава та інших богів стародавньої української віри; досліджує автор і постать царя Дарія як орія, тобто — стародавнього українця; в контексті народного предковичного світогляду розглядається творчість Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка та Лесі Українки. Науковим відкриттям є етимологічне дослідження Шаяна «Дунай, Дніпро і Дністер». Книга «Віра предків наших» є формою пізнання великого і прекрасного духовного світу давніх українців, пізнання творчого генія українського народу, що його упродовж віків і тисячоліть намагалися знищити вороги української національної духовності й самобутності. Книга «Віра предків наших» вперше видана 1987 року в Канаді (891 сторінка) й відіграє важливу роль в популяризації й утвердженні язичництва, рідної української національної віри.

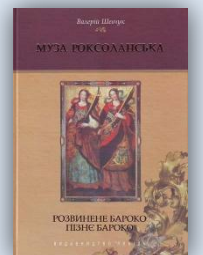
Шевчук В. О. Муза Роксоланська : Українська латература XVI-XVIII століття: У 2-х кн. Кн. 1 : Ренесанс. Раннє бароко / В. О. Шевчук. – Київ : Либідь, 2004. – 400 с.

Анотація : у книзі першій, що охоплює період XVI-першої половини XVII ст. і розглядає літературу України у складі Речі Посполитої, простежується проникнення на наші терени ренесансових літературних форм, а також поєднання поетики Середньовіччя та Ренесансу.

Шевчук В. О. Муза Роксоланська : Українська література XVI-XVIII: У 2-х кн. Кн. 2 : Розвинене бароко. Пізнє бароко / В. О. Шевчук. – Київ : Либідь, 2005. – 726 с.

Анотація : друга книга є історією літератури Козацької держави й охоплює другу половину XVII ст., яку автор розглядає як період розвиненого бароко, і XVIII ст. - період пізнього бароко.

Шейко В. М. Історія української культури : навч. посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тише夫ська. – Київ : Кондор, 2006. – 264 с.

Анотація : розкриваються процеси історичного розвитку української культури. Висвітлюється соціально-історична обумовленість художньо-культурологічних процесів в Україні з найдавніших часів до початку ХХІ ст. Значна увага приділяється огляду джерел та літератури з питань формування та еволюції української культури. При цьому історія вітчизняної культури розглядається через призму національно-культурного відродження, яке розгортається на українських землях.

Ющук І. П. Українська мова : підручник / І. П. Ющук. – Київ : Либідь, 2004. – 640 с.

Анотація : підручник містить відомості про походження, розвиток і структуру сучасної української мови як цілісної функціональної системи. Розглянуто її усну (звучання) і писемну (правопис) форми. Деякі мовні явища висвітлено по-новому.

